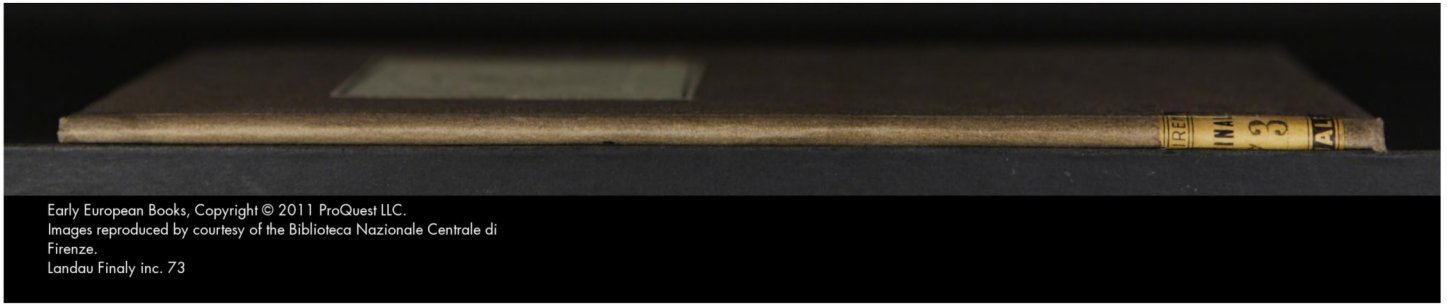

MATHEOLUS
—
DE MEMORIA
AUGENDA

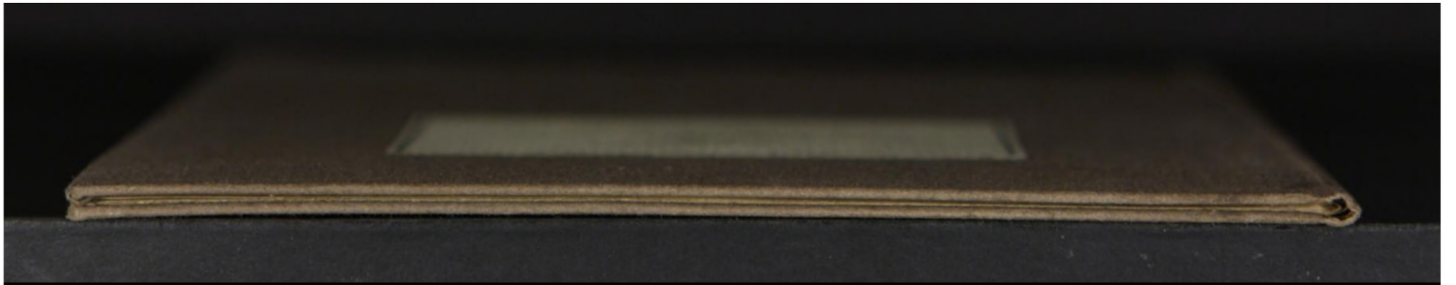
PADOVA, MAUFER, 1475

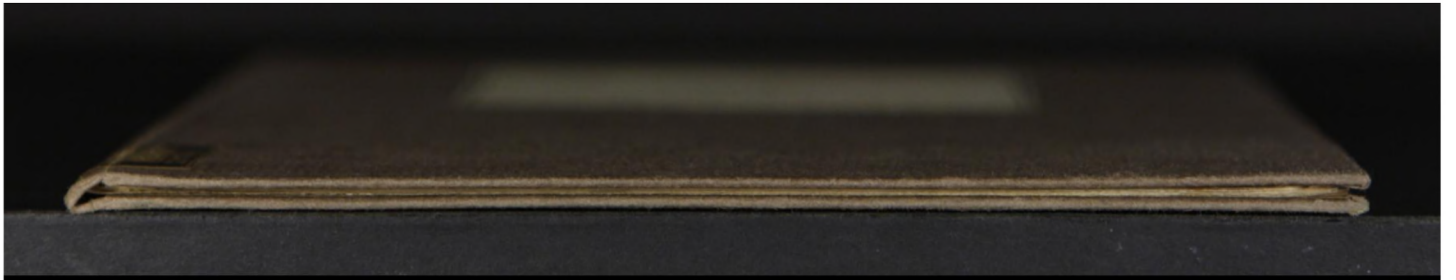

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 73

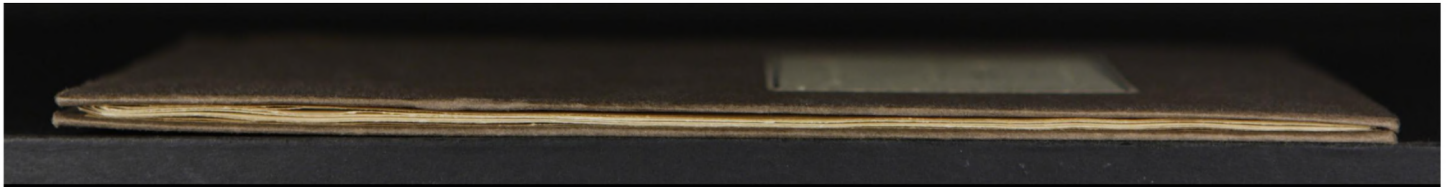

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 73

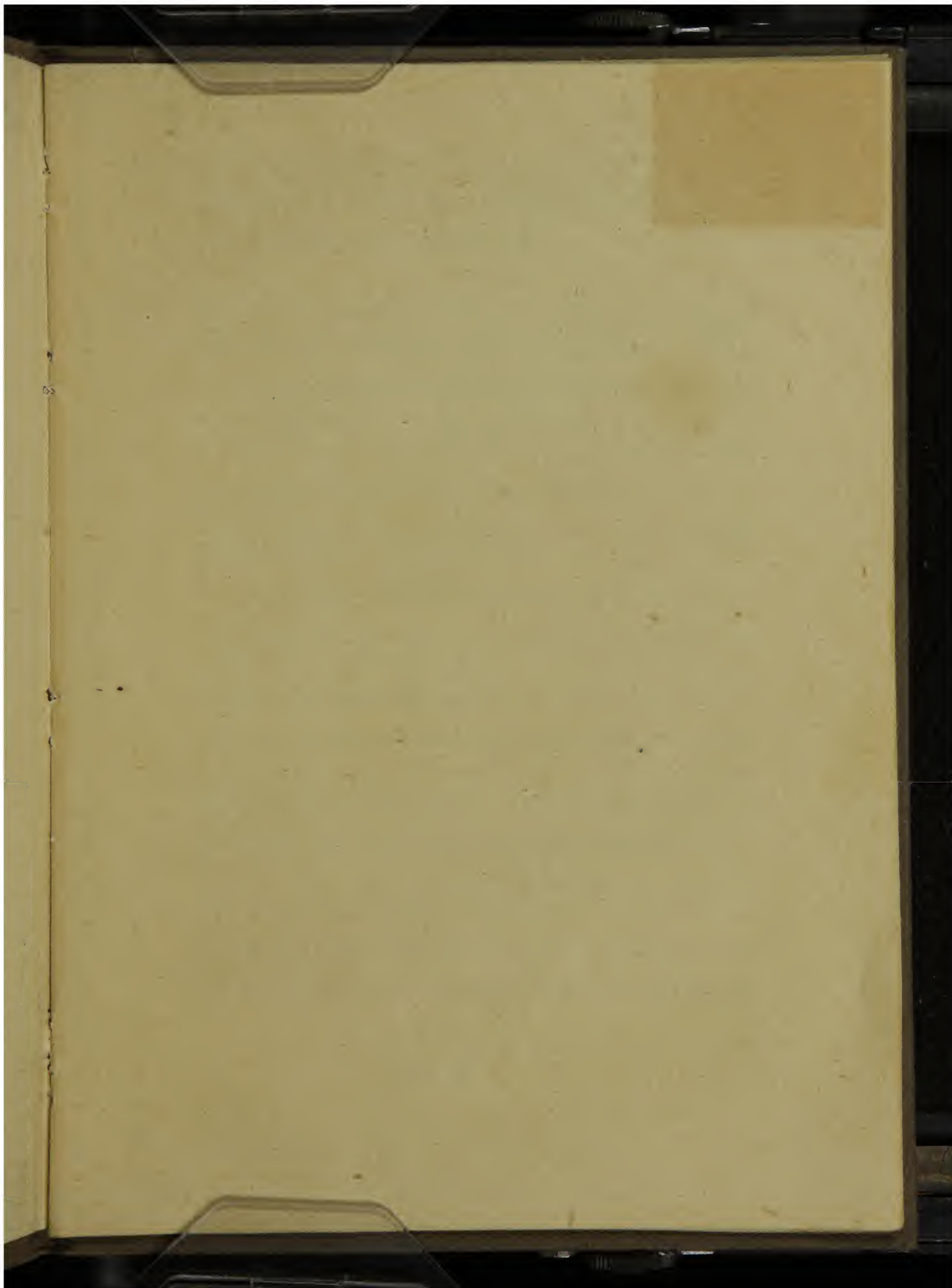

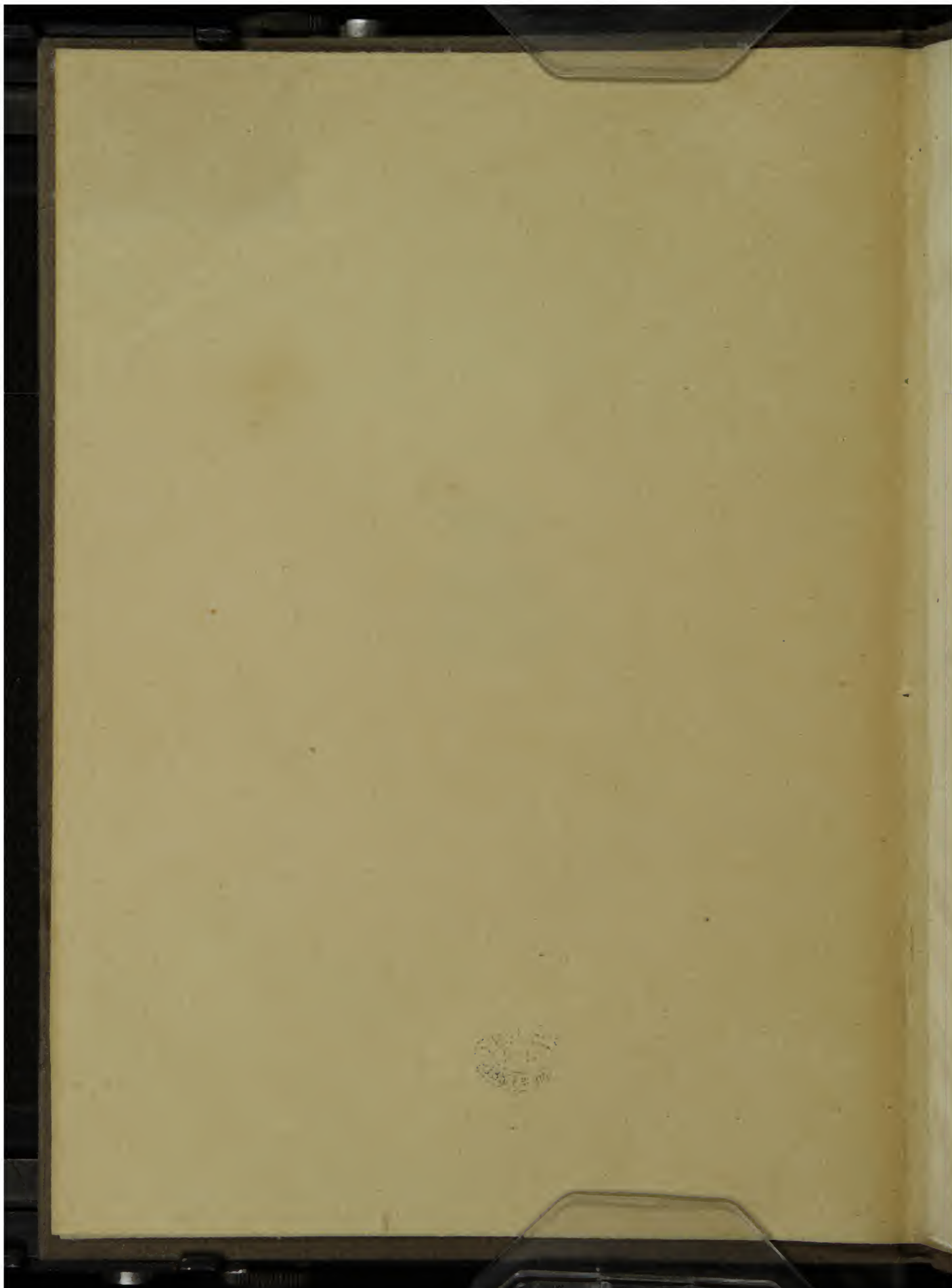
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 73

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di
Firenze.
Landau Finaly inc. 73

TRACTATVS CLARISSIMI PHILOS
OPHI ET MEDICI MATHEOLI PER
VSINI DE MEMORIA.

Iam diu Brocarde & Bona uentura uiri dignis
simi & replicatis precibus me sepiissime puoca
stis ut ego aliqua de memoria nutriēda & augē
da colligerē. quā rez ego uobis sepe pollicitus suz
sed tenuit me diatenus cōtinua agenda reruz
occupatio. Tandē statui uotis uestris parere &
ita domio adiuuāte aliqua & ea ut puto digna
& uobis utilia aggregabo. Dicimus igitur q̄ de
hac materia nullū hucusq̄ iueni qui complete
tractaret adiūgēdo scilicet medicinalia cū aliis
rebus que artificiose memoriā augēt. Alii enim
ut Cicero maxie de artificiosa memoria tracta
runt quo pacto scilicet regulis habitis potuisset
memoria augeri. Ad consimile autē ppositum
tractatū unū uidi quē Gulielmus de Briscia no
rabilis philosophus atq̄ medicus composuerat.
Medici uero ecōtra tā noui q̄ ueteres ad memo
riā recuperādā si pdita esset & ad habitū fortifi
candū solū remedia medicīalia scripserunt. Po
namus igitur simul utrunq̄ studiū ut cōplete di

scamus mēoriā gubernār. Erūt igr capitula duo
ī quorū priō ponemus quō possumus memoriaz
artificialē augere beneficio regulaz. ī secūdo ue
ro dicēus qualr id & fieri possit beneficio medi
cinaz.

CAPITVLVM primū de artificio memorie
augende per regulas & documenta.

DICEMVS itaq; q; circa mēoriā aut potentiā
mēorādi duo opa hēmus. unū quod dr mēorari
aliud r̄m̄isci l; rem̄isci nō sit pr̄cipalr mēoratīe
opus imo estīatīe. l; hoc sīn mēoria fieri nō pos
sit. iō Ar; duas distīguīt potentias. q̄r unā uoca
uit mēoriā & alterā r̄m̄iscētīā. Prius ergo de me
morari deīde de r̄m̄isci dicēus. Memorari igr ē
retīere & cōseruare imagīes rez prius ab aīa p
ceptaz. Primū igr q; bñ mēisse uolūs dū ea disci
mus uel audīus o; multū attēte & pfūde mētez
apponeī. sic enī; diutius & firmitus ī memoria
remanebunt. Nam que superficialiter & sine at
tentione uidemus & audimus & si frequēter ta
men cito ea labi a memoria experimur. Et iō
dicit Aristotiles quedam semel scilicet attente
uidentes melius memoramur q; altera multoti
ens scilicet & non attente. Vnde apud Platonis

2

thimeum scribitur. Ego ut probum auditorem
debet sine sermone sub silentio mentem atq; au
res parabo. Est autem & hoc documentum siue
elementum utile multum ad adiscendum. Nam
is est maxime docibilis qui attente paratus est au
di ut scripsit Tullius primo nouorum rhetoricorum
Cuius ratio hec est quia ut secundo de anima ha
betur actus actiuorum sunt in patiente & dispo
sito. attentio autem magna auditorem disponit
& parat ad profunde & perfecte reassumendum
prius tamen intelligendum. Conseruatio enim
sequitur intellecta. nulla enim obseruantur nisi
prius intellecta. Vnde Gorgias ut fertur bene di
xit ubi intenderis ingenium ualet. Felix itaque qui
cum attentione audit atq; studet. Secundum ad
monimentum est quod in audiendis delectari & ad
mirari ad memorandum multum ualent. Nam
in quibus delectamur & admiramur multum
eis intendimus & in eis profundamur & detinemur.
Attentio autem magna & maxime profunda ut
dictum est ad memoriam ualet. Valet igitur &
admirari & delectari in his que attentione &
profunditatem inducunt. Huius autem signum
maxime habemus in pueris. quia qui multum

delectantur in formis & ī signis reꝝ ꝑꝑetr hoc
quia eis noue & insuete sunt earuꝝ bene memo
rantur. Vnde dicit Auerrois qꝫ homo memora
tur multotiens quod fecit ī puericia bona reme
moratione. quia homo in pueritia multuꝝ amat
formas & figuras & multū ī eis delectatur & ad
iuuatur. quapp figūtur ī eis bene & ꝑꝑterea dif
ficile dimittunt. Aliam tamē in ꝑbleumatibus
de pueris & eorꝝ memoria causam assignat Ari
stotiles sed illam uelud rei nostre impertinēteꝝ
hic dimitto. Vnde Tullius secundo rhetoricorꝝ
que acciderunt in pueritia mēinimus optime se
ꝑꝑtea qꝫ nulla nisi noua aut admirabili re cō
mouetur animus. Vtile est igitur & si ita nō sit
reputare scientiam in qua studes esse ualde bo
nam & honorabilem & excellentē atqꝫ magnā
& paucis notam. & nō tantum scientiam sed &
doctorem quem audis. Nam bona & honorabi
lia appetimus & amamus. magna autem aut ra
ra admiramur. Sed si despicias aut spnas scienti
am in qua studes uel doctorem a quo audis nō
bene percipies nec retinebis. Vnde inter clauē
sapientiē ꝑōitur honor magistri : quare non est
mirandum si auditores huius seculi parum ꝑꝑo

fitiunt: quia de se confidentes magistrum spernunt
quare tales proficere non uidemus. Rursus &
tertium est admonimentum quia memoria ho-
minum labilis est: & turbe non sufficit ut dicit
Seneca necesse breuia & pauca esse quam memora-
ri uolumus. Ideo oportet ea que facilius retine-
re uolumus ad summam quandam & paucitatem
reducere. hoc enim modo facilius retinebimus
& propter hanc totius memoriam habebimus in
summa illa. & ideo cum ad quod reduximus om-
nia includuntur. Vnde dicit philosophus tertio
topicoꝝ in argumentationibus propositiones
memorabiliter scire oportet. Nam uelud in me-
moriali propositiones communes tantum posite
statim faciunt illa memorari. Contrario igitur
modo procedere debet discens & memorans. Nam que
discimus oportet per plura explicari & diuidi. sed
que uolumus meminisse colligere & breuiare oportet.
Vnde peroptime dicitur ab Hugone in didasca-
licon sicut ingenium in diuidendo inuestigat &
inuenit: ita memoria colligendo custodit. Opor-
tet ergo ut que discendo diuisimus comprehendendo
memorie colligamus. Colligere autem est ea de quibus
plurimum scriptum uel disputatum est ad breuem quamdam

& cōpendiosaz sūmā redigamus. Habet nāq; oīs tractatio aliquod principium: cui tota uita. & uis sentētie īnititur. & ad ipsū cū talia referūtur hoc q̄rere & cōsiderare colligere ē. Quidā fons ē cuius sūt multi riuuli anfractus fluuii nō seq̄r tene fontē & totū hēs. Idcirco dico q; mēoria hominis hebes ē & breuitate gaudz. & si ī multa diuiditur mīus ī singulis. Vnde & qui circa pauca occupātur & sollicitātur melius mēorātur. Quār fiet exēpli grā quādo quis de sero multa legerit & illoz uoluerit mēorari r̄ducere illa ī q̄dā breuē nūerz & sic oīuz facilr mēorabr̄. Adhuc aut q̄rtū admōimētū erit. q̄a mēoria hoīs labilis est o; eā cū multa mēoriter discere uolumus p ptes secare mīutas & diuisz & nō simul illa plegere & una p̄ticula mēoriter scita aliq̄tulū pausare. deīde priā repetita ad secūdā deīde ad terriā & sic p ordinē usq; ī finē pueniēdo sic cū nō ē difficultas nec rediū. Vnde Martianus ī rhetorica sua si lōgiora fuerit adiscēda diuisa p ptes facilius īherescūt. Vnde bñ dīc ille poeta. Scire si uis hāc rē tota sit sepata minutī. Amplius & q̄ntū admonimentum ut dicit philosophus. meditationes memoriam saluant in reminiscendo ac

perpetuo retinendo frequenter considerare &
cogitare oportet que conseruare intendimus sic
enī non cōtingit obliuio. Vnde Seneca **Memo**
ria nihil perdit nisi ad quod sepe non respicit
Vnde scribī ī didascalico. p̄cipiū ī lectōe ē cōn
sideratio & cōfirmatio ī meditatione. Vnde re
cte meditatio īterpretatur mētis dictatio. Egre
gie igitur hoc admōimētū & āte p̄xīz q̄ maxie
ad mēoriā conferūt simul tangūtīr ī didascali
con his uerbis. In omni doctrina breue & aliqd
certum colligere quod ī arcula mēorie recōdatur
unde postmodū cū res exigit aliqua deriuētur.
unde hēc & sepius replicare & de uētre mēorie
ad palatū tractare necesse est. Vnde rogo te ne
multū leteris q̄sq̄s es sicut multi faciūt si multa
legeris aut multa legēdo p̄curreris. s̄ bene leter
si multa q̄ p̄currerē ītellexer. **Discurs** s̄r oīa fugias
ut scūs **Tho.** dīc ī epistola sua didascala ad fr̄ez
studētē & nō tātū si ītellexer s̄ cū r̄tiere potuer
Exaīa igr̄ te ipsū cū legis & q̄tū tenere poteris
tātū legas si uis mēoriā exercere. sed si uis tonū
illum lectionis habere & in eo delectari lege
re potes quantum desideras sed parum inde re
tinebis quod pulchre gloriosissimus Thomas

Thomas dicit ut retulimus. discursum sup omnia fugias. Alias enim nec legere multum prodest nec intelligere prodest inquē ad memoriā Si eī legimus multa que tenere nō possumus siue illa intelligamus siue nō illoꝝ nō mēorabīur que enim tenere nō possumus nec illa mēorari cū mēorari & tenere idē sint ut ab origīe prediximus. Et sic iam de arte & modo mēorādī satis sit dictum. Cōsequens aut est doctrinam & artem reminiscendi tractare.

TRACTATVS SECVNDVS DE REMINISCENTIA.

CVM itaq; secūdu Arꝝ ordo & cōseq̃tia r̃mīscibiliū cā sit r̃mīscēdi oꝝ ea quoz unū p alterꝝ remīsci uolumus ordīatōez & cōsequētiā h̃re cū remīsci qđ mēorari dī sit p aliq̃ i mēoria retēta i uestigā & reīuēire oblita. Ad iuestigōez ergo oblioz ut reinueniātur necessario ē requirere ordo illorum quoz intendimus reminisci. Vnde dicit philosophus que bene adiūicē ordīata sūt bñ sūt r̃mīscibilia. q̃ uero male g̃uiter. Ideo oꝝ ea i q̃bus studēus si bñ ordīata sūt meditari frequēter: & i cōsuetudinēz secūđ ordīez illū illa r̃ducere: si at nō bene ordīata sūt: dēus ea q̃tū possūs ordi

57
nare & secūdu illū ordinē meditādo cōsuescē.
nā si ea ī qbus studēus nūc uno modo uel ordīe
nūc alio cōsideremus:ordo eorū non cōfirmabi
tur ī nobis: sicut dixit Seneca nō cōualefcit plan
ta q̄ sepe trāsfertur. Debemus igitur ea quorum
facile reminisci uolumus a prīcipio bene ordina
ta cape: uel a rei natura uel a magistris uel a no
bis ipsis: & illa secūdu ordinē illū consuetudini
reducē. Secūdu documētū dicemus: q̄ amplius
quia ut dicit philosophus) quo ordine primo res
apprehense sunt & considerate ab anima: eo or
dine se habent motus idest impressiones facte
in anima ex eorum apprehensione. Motuū
autem ordo & consequentia causa est remi
niscendi. ex eo enim q̄ post primum motum
natus est sequi secundus reminisci contingit
ut dīc philosophus. Oportet igitur a primo & p
ordinem incedere ad rehabendum oblitū quod
querimus. ppter hoc enim & ppter consuetudi
nem. qua ordo ille est uelocius nobis occurrit ob
litum. Vnde uidemus cum in aliqua arte sumus
noui: si per ordinem quod audiuius incipiēdo
īterrogemur facilius rēspōdēus. si āt ordīe mutato
rēspōdebimus id fiet male aut cum difficultate

Vnde & pueros cum aliquid quod legerint referunt si alicuius consequentium sint obliti precipimus a capite inchoari, sic enim aliquotiens a principio iterando id eorum occurrit memoriis quod prius erant obliti. Tertium documentum, dicit enim philosophus quod ex uno similium contingit reminisci alterius, unde cum fuerimus obliti cogitamus de Virgilio nobis occurrit Homerus cum Auerrois dicit quod memorari contingit propter suum simile, & ita debemus illud sepe revolvere: & sic facile obliti reminiscemur. Quartum documentum nos ad reminisci iuvat cogitatio contrarii: ut dicit philosophus ut cogitamus Achilem venit in mentem Hector: cuius eramus obliti. Quintum documentum dicit Aristoteles quod locus ubi aliqua tractauimus principium est reminiscendi. Vnde utile est locum considerare in quo dicta aut facta sunt illa quorum volumus reminisci. Vnde Cicero per memoria artificiali habenda docet stabiliri quidam loca: & illis cogitatis facile uenimus in oblitum. Sextum documentum quia fantasia multum ab imaginationibus mouetur: oportet stabilire quasdam imagines que similitudines habeant cum his que volumus recordari.

6
Exemplum si uolumus remiſci pontis citini
qui eſt unus de pontibus patauinis ponemus in
memoria unū pōtē magnū & unū hoīez curuū
& ſic facile pontis citini reminiſcimus. Hoc enī
documentum cum ſuperiore eſt fundamentum
artificialis memorię. Quę igitur ad artes & do
ctrinā memorandi & reminiſcendi ptinent uiri
digni hęc dixiſſe ſufficiant. Qui autem plura
de huiusmodi legere deſiderat uideat uberiores
tractatum noſtrum qui eſt a nobis de hac ma
teria compoſitus. Multa quidem adduxi & ad
uerbum eorū que ab aliis percipere potui: ut ſer
mo noſter completior eſſet. Nunc uero ad medi
cinalia tranſeamus.

CAPITVLVM ſecundū

CONSERVARE uel augere memoriā cum
medicinalibus opus eſt laborioſiſſimū. quia the
ſaurus iſte bonarū corporis diſpoſitionem requi
rit & optimū uirę ordinem. Ponemus tamen
aliqua ſubcinta que apud noſtros auctores eſt
multę utilitatis. Cōmuniter quia memoria ſit
labilis ab humido & frigido ſeruentur iſte regu
le que ſequuntur.

PRIMA regula. Corpus teneatur mūdū a ſup

fluitatibus. unde quotidie sit uetris beneficiu &
si nō naturale fiat artificiale. Vina magna fugi
atur imo utile ē si quis uult bonā hīe mēoriā ut
aliquot dies abstīeat a uīo & loco eius aqua uta
tur zucari. Viter acruina sicut allia & huior & le
guia oīa. Supuiter coitū supfluum. & carnes faci
lis digōis comedat. acetū & acetosa cepe & ma
xime nocet ut dicit Auicēna.

SECVNDA regula Buglossa zīziber sūt opti
ma mēorie quōl; admīstrata & maxīe zinziber
cōditū bis ī ebdomada aut ter ieiūo stō ad q̄tita
tē castanēe de mane capiat

TER TIA regula Mirobalani cōditi sūt optī. f
semel ī ebdomada sumere unū sisimbrū & est
species mente secundū Auicēnā est optimum.

Q VARTA r̄gula Cōfectō anacardiā ad q̄ti
tatē ciceris sūpta ī ebdomada semel ī aurora cō
fert mirabilr. sīlīr diambra secūdū Auicennam.

Q VINTA regula Oleū phōx secūdū Meb
mirablī occipitio iuncto ex eo repat mēoriā.

HEC igr sūt uiri digni medicīalia que iter alia
sūt elcīssīa p cōseruāda mēoria & ita finē facio.

A M E N

Petrus mauser nōmanus Rothomagēb dyoces

2602819 A

